

ผู้บริหารกับการให้คำปรึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลง Educational administration and counseling in the Disruption

ชมภูศักดิ์ พนาโกบกิจ* จักริน ศิริสำราญ* อีรังกูร วรบำรุงกุล**
เริงวิชญ์ นิลโคตร*** วัยวุฒิ บุญลอย*** อรุณเกียรติ จันทร์สงแสง***
Chompoosak Panakobkit* Jukrin Sirisumran* Theerangkoon Warabamrungkul**
Reongwit Nikote*** Waiwoot Boonloy*** Arungiat Chansongsaeng***

Received: 14 November 2022 / Revised: 18 December 2022 / Accepted: 31 March 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นแนวความคิดสำหรับผู้บริหารสถานศึกษากับการให้คำปรึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลง (Disruption) ซึ่งเป็นกระแสการเปลี่ยนแปลงที่จะทำให้เกิดภาวะการแทนที่ด้วยสิ่งใหม่ ที่สามารถเกิดขึ้นกับทุกภาคส่วนรวมถึงองค์กรการศึกษา ทั้งนี้หากผู้บริหารสถานศึกษาศึกษาอย่างไม่ตื่นตัวและสร้างความตระหนักกับการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาอาจประสบกับความล้มเหลวในการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้น การให้คำปรึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลง ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีส่วนสำคัญที่จะนำประเทศเปลี่ยนไปสู่อนาคตที่ดีได้ ซึ่งการให้คำปรึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 1) ทักษะที่จำเป็นในการบริหารสถานศึกษา และ 2) ทักษะการให้คำปรึกษา เมื่อนำมาบูรณาการกับการบริหารงานของสถานศึกษาภายใต้จรรยาบรรณของการให้คำปรึกษา จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลงหรือการแทนที่ด้วยสิ่งใหม่ มีทักษะที่สามารถนำองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและทำให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: บริหารสถานศึกษา/ ยุคของการเปลี่ยนแปลง/ การให้คำปรึกษา

* นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

*** อาจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

* Graduate student at Master of Educational Administration program, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

** Assistant Professor Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

*** Lecturer Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

Abstract

This academic article is a concept for school administrators and counseling in the age of change (Disruption), which is the current of change that will cause the condition of replacing with the new That can happen to all sectors including educational organization. However, if the administrators of the educational institutions are not yet alert and raise awareness about the preparation to cope with such rapid changes School administrators may experience failure in leading the organization to achieve its goals. Therefore, the counseling of the school administrators in the era of change It can be regarded as something that plays an important role in leading the country to change towards a better future. which the consulting of the school administrators in the era of change It consists of 1) skills necessary for school administration and 2) consulting skills. when integrated with the administration of educational institutions under the ethics of consulting Will make school administrators in the era of change or replacement with something new have the skills that can lead the organization towards the aim of providing quality education and enabling educational institutions to achieve sustainable efficiency and effectiveness.

Keywords: Educational administration/ disruption/ consulting

บทนำ

เราต่างทราบดีว่าโลกในวันนี้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เราจึงมักได้ยินคำว่า “เราต้องปรับตัวให้ทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลง” แต่หากมองอีกด้านหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในปัจจุบัน มีเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา อีกทั้งการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศที่รวดเร็ว หากเราพัฒนาระบบการทำงานในสถานศึกษาให้ก้าวทันเทคโนโลยี อาจจะทำให้เราก้าวนำไปสู่การเป็นผู้กำหนดอนาคตของการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นก็ได้ ในด้านมิติของการศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เริ่มมีการนำเทคโนโลยีโลกเสมือนจริง ทั้งเทคโนโลยี AR (Augmented Reality) มาปรับใช้กับกระบวนการเรียนการสอน ที่จะเปลี่ยนจากบทเรียนและตัวหนังสือที่ไม่มีชีวิตชีวาเป็นบทเรียนที่ผู้เรียนสามารถเห็นเป็นภาพ 3 มิติและมีคำอธิบายเพิ่มเติม ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้แบบใหม่ ที่ไม่ได้เป็นโลกเดิมของตำราวิชาการหนังสือเรียนอีกต่อไป และได้เปลี่ยนเป็นโลกใหม่ที่สร้างเสริมเนื้อหาเสมือนจริงที่ถูกสร้างขึ้นมาจากเทคโนโลยี AR การเรียนรู้สำหรับโลกยุคใหม่ ที่ทำให้การศึกษา การจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่นำรูปแบบวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากกว่า มาแทนที่รูปแบบเดิมที่มีอยู่ ซึ่งเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล ที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ในด้านมิติของการศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อวิธีการสอนของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบเดิมถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน).2565: ออนไลน์)

ไม่ว่าจะการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีหรือร้ายในบริบทของสถานศึกษานั้น การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้นทำได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรู้สึกต้องเผชิญกับสิ่งไม่คาดคิดหรืออยู่นอกเหนือการควบคุม บวกกับธรรมชาติของบุคคลในองค์กรที่มีความแตกต่าง ความต้องการความเข้าใจและความเข้าใจ การเปลี่ยนแปลงคือความจริงในชีวิตที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และสามารถสร้างความเครียดให้กับบุคคลในองค์กรได้ ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาควรจะมีมือกับความเปลี่ยนแปลงอย่างไร?

ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลที่มีหน้าที่ต้องแสดงบทบาทและทักษะในการบริหารสถานศึกษาที่จะนำองค์กรให้สามารถดำเนินงานด้านการศึกษาเพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเพิ่มระดับองค์ความรู้ บทบาทหน้าที่และทักษะต่างๆ ให้ทันยุคของการเปลี่ยนแปลง ให้การดำเนินงานตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาให้รองรับกับอาชีพใหม่ ที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้น เข้าใจกลยุทธ์ที่ดีที่สุด เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีคือสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารยุคนี้ด้วย ไม่ว่าจะกำหนดแผนพัฒนาการศึกษา แผนการปฏิบัติการประจำปี แผนงาน โครงการต่างๆ ก็นำหลักนิติธรรมและคุณธรรม จริยธรรม สอดแทรกขึ้นให้คำปรึกษาได้ (กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 12) ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารจึงต้องเพิ่มพูนความรู้ อยู่เสมอ ต้องมีทักษะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพื่อนำบุคลากรและผู้เรียนให้ปรับตัวทันต่อยุคของการเปลี่ยนแปลงนี้ อีกทั้งเพื่อให้การดำเนินงานในสถานศึกษาของผู้บริหารเป็นไปด้วยองค์ความรู้ความสามารถ เป็นที่น่าเชื่อถือต่อผู้ร่วมงานและสาธารณะชน อันมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน (ดร.บรรจง ลาวะลี,2560:208) ดังนั้นผู้บริหารยังต้องเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปในทิศทาง

ที่ถูกต้องและเหมาะสม ส่งเสริมให้สมาชิกร่วมแรงร่วมใจกันในองค์กร เพื่อให้พัฒนาก้าวหน้าไปด้วยกันอย่างมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำของผู้บริหารจึงควรมีองค์ประกอบและทักษะที่จำเป็นในการเตรียมพร้อม นำสมาชิกในองค์กรให้เกิดภาวะการทำงานอย่างมีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม และมีการร่วมมือกัน อันจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีมีคุณภาพต่อผู้เรียน ทั้งในด้านการให้คำปรึกษาที่มีคุณภาพของผู้เรียนที่สมบูรณ์ครบทุกมิติได้ เพื่อเป็นกำลังของชาติที่มีคุณสมบัติอันพึงประสงค์ที่ดีในอนาคตดังเช่น มีเหตุผล มีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการดำรงชีวิต เป็นบุคคลที่ดี เก่ง มีความรู้ มีคุณธรรม ดังที่ธีระ รุญเจริญได้ให้ความหมายที่สอดคล้องไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้า หรือผู้บังคับบัญชาของครู อาจารย์ และใช้ความรู้ความสามารถดำเนินงานหรือบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ (ธีระ รุญเจริญ และคณะ, 2552: 244) สอดคล้องกับ พระมหาสมบุญสุธโม ให้ความหมายไว้อีกว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของรัฐและของเอกชนในการดำเนินงานตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา ซึ่งจะมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์เพียงใดนั้นผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนและสร้างพลังแห่งการร่วมแรงร่วมใจ (พระมหาสมบุญสุธโม (ทองแก้ว), 2557: 93) อันที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูคิดค้นค้นคว้านวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อทำให้ผู้เรียน ได้รับประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ที่แปลกใหม่น่าสนใจว่ารูปแบบเดิมผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่ขับเคลื่อนองค์กรทางการศึกษาที่จะต้องพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการวางแผนงาน กำกับ นิเทศ ติดตาม รวมถึงให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่และทักษะชีวิตแก่สมาชิกขององค์กรให้กลายเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามเป้าหมายขององค์กรที่วางไว้ในท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง

ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ณ ปัจจุบันที่มีความไม่แน่นอนเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านมิติการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจสังคมไม่เว้นแม้แต่ทางด้านการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทุนเยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความรู้ อันจะก่อให้เกิดผลดีต่อสังคม และเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศในอนาคตสืบไป หากยุคของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงไปด้วยปัจจัยโรคระบาด ปัจจัยวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ขาดแคลน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพราะฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ต้องปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบดังลักษณะอย่างแม่ทัพแห่งกองกำลังนำการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้องค์กรก้าวไปในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ให้รอดพ้นต่อความเสี่ยงได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ภายใต้ภารกิจบทบาทความเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือให้ทุกฝ่ายการทำงานต่างๆ อาทิเช่น ชุมชน สถานประกอบการ เข้ามาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ผู้บริหาร จึงจำเป็นต้องมีการใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน ต้องมีประสบการณ์ และความสามารถนำองค์กรให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่เป็น เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษายังจำเป็นต้องมีทักษะการใช้เทคโนโลยีสำหรับสถานศึกษาไปพร้อมกันท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เปลี่ยนไปตามสภาวะการของโลกที่ไม่สามารถคาดการณ์

ได้ รวมถึงมีการนิเทศติดตามให้สอดคล้องกับนโยบายและพันธกิจ(Mission)ที่สอดคล้องกับหน้าที่หลักและภารกิจของสถานศึกษา ประเด็นสำคัญในการบริหารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษานั้น ได้แก่การสร้างวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา ที่มีความพร้อมรับมือต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษายุคดิจิทัล รวมทั้งการเข้าถึงเทคโนโลยีโดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะในการเชื่อมโยงความคิดและความรู้ให้กับผู้เรียน ที่เป็นกลุ่มคนที่เกิดในยุคดิจิทัลในขณะที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลุ่มคนที่พัฒนาตนเองเข้ามาสู่ยุคดิจิทัลให้บรรลุเป้าหมายสำคัญของการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ สงบ อินทรมณีที่ให้ความเห็นว่า คือคนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ (สงบ อินทรมณี, 2562:356) สิ่งนี้เรียกว่าภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT Leadership) ของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการเรียนรู้เข้าใจ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2559 :ออนไลน์)

บทบาทที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตรงกับยุคการเปลี่ยนแปลง ณ ปัจจุบันนี้ได้อย่างลงตัวนั้น จึงขอเสนอบทบาทที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของ สุจิตรา โอสตอภีรักษ์ได้กล่าวไว้ว่าผู้บริหารจะต้องมีทักษะและทัศนคติต่อการบริหารงานในยุคของการเปลี่ยนแปลงดังนี้ 1) มีทัศนคติและแนวคิดของตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา 2) มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา 3) จะต้องปรับบทบาทการบริหารให้ทันยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลง 4) มีภาวะผู้นำต่อการใช้กระบวนการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล 5) มีทัศนคติที่ดีต่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างถูกต้อง 6) กำหนดวิสัยทัศน์ ปรับกลยุทธ์ และทิศทางขององค์กรให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้และต้องพัฒนาตัวเองให้เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง 7) บริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานในทุกภาคส่วนให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 8) สร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศในสถานศึกษาให้มีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างแพร่หลาย 9) จัดให้มีการฝึกอบรมครูและบุคลากรของสถานศึกษาอยู่เสมอ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมใหม่ สำหรับใช้ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้หรือการปฏิบัติงาน 10) จัดให้มีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาให้กับทั้งครู บุคลากรและผู้เรียนให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องเหมาะสม 11) มีทักษะด้านการจัดการองค์ความรู้ (Knowledge in Management) ทักษะด้านการคิดอย่างมีระบบ (Conceptual Thinking) ด้านการคิดวิเคราะห์ (Analytical) ด้านการวิพากษ์และสังเคราะห์ (Critical and Synthetic Thinking) (สุจิตรา โอสตอภีรักษ์ และคณะ, 2565:82) การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษานั้น จะต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญที่นอกเหนือจากบทบาทหน้าที่ในการมีภาวะผู้นำที่มีจริยธรรมและมีปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้นำให้จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะส่งผลให้ผู้นำนั้นเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือต่อสาธารณะชนและบุคคลในองค์กรได้อย่างชอบธรรมและโดดเด่นสง่างาม จึงขอเสนอหลักองค์ประกอบของภาวะผู้นำที่มีจริยธรรมตามที่กันยมาส ชูจิน และคณะ ได้แบ่งประเภทขององค์ประกอบของภาวะผู้นำที่มีจริยธรรม และข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนา

ภาวะผู้นำที่มีจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำที่มีจริยธรรม คือสิ่งที่ผู้นำควรมีในฐานะผู้บริหาร ได้แก่การรักษาวินัย ที่ดีสามารถปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งในด้านวิชาชีพด้วยความศรัทธา และมีความรับผิดชอบสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมสมดุล 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำที่มีจริยธรรม ได้แก่การมีบุคคลต้นแบบที่มีคุณธรรม จริยธรรม การอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และมีระบบการให้รางวัลและการลงโทษด้านจริยธรรม 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อภาวะผู้นำที่มีจริยธรรม 4) ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำที่มีจริยธรรม ได้แก่ พัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรเน้นจริยธรรม พัฒนาคุณลักษณะของตนเอง ส่งเสริมบทบาทของสถาบันทางสังคม พัฒนาบุคคลแวดล้อม และปรับสิ่งแวดล้อมทางสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรม ตามที่ (กันยมาส ชูจีน และคณะ ,2562:21)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมียุทธศาสตร์ที่จำเป็นต่อการบริหารงานต่างๆ ในสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ สามารถสื่อสารแนวทางวิสัยทัศน์ (Vision) ให้บุคคลในองค์กรเข้าใจร่วมกัน เมื่อองค์กรต้องต่อสู้กับสภาพปัญหาบางอย่าง เช่น ต่อสู้กับภาวะเศรษฐกิจ ต่อสู้กับการโรคระบาด ต่อสู้กับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งอาจจะเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมของผู้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีกลยุทธ์ (Strategy) หลากหลายสามารถวางแผนและสื่อสารให้บุคคลในองค์กรเข้าใจว่าพวกเขาต้องดำเนินงานอย่างไร เพื่อให้ร่วมมือกันฝ่าฟันวิกฤติแห่งการเปลี่ยนแปลงนั้นไปได้เพื่อให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ (Goal) และที่สำคัญต้องใช้หลักการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมสามารถรับฟังปัญหาและแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งการที่จะบริหารงานให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพจะต้องมียุทธศาสตร์ที่จำเป็นในการบริหารงานที่สำคัญได้แก่ 1) ทักษะด้านเทคนิควิธี (Technical Skills) เป็นทักษะในการประยุกต์ใช้ความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับงาน อาจจะเป็นความรู้ด้านเทคนิควิธีการของงานเฉพาะด้าน เช่น งานการเงิน งานการบัญชี การพัสดุจัดซื้อจัดจ้าง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านบริหารทรัพยากรบุคคล ฯลฯ ซึ่งเป็นทักษะที่บุคลากรทุกคนต้องมีโดยแตกต่างกันไปตามลำดับขั้นของการบังคับบัญชา สามารถอธิบายวิธีปฏิบัติด้านเทคนิคได้ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ของตนเองมาใช้ในการในการพัฒนาการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 2) ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) เป็นทักษะในการคิด วิเคราะห์ ความคิดรวบยอด เหตุการณ์และปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานและองค์กร ใช้ข้อมูลสารสนเทศในการการคาดการณ์ การพยากรณ์สถานะในอนาคตขององค์กร การมีวิสัยทัศน์การคิดเชิงกลยุทธ์ การคิดอย่างริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงเพื่อให้ไปถึงจุดหมายปลายทางของวิสัยทัศน์นั้นได้รวมถึงการใช้คำถามอย่างมีเหตุผล การเข้าใจนโยบายการจัดการศึกษาของชาติทุกระดับ การรู้จักการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตัวอย่างและวิธีการบริหารที่ได้พบเห็นและศึกษามาแล้วนำมาใช้อย่างเหมาะสม 3) ทักษะด้านมนุษย (Human Skills) เป็นทักษะการบริหารงานผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถประพุดิตตนให้เป็นที่ยอมรับและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถเข้าใจและสร้างแรงจูงใจ สามารถใช้บุคคลให้เหมาะสมกับงาน ให้ความเป็นกันเองแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้บังคับบัญชาที่สามารถรับฟังปัญหาและแก้ไขปัญหาร่วมกัน

บริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน เอาใจใส่ดูแล ให้ความช่วยเหลือรวมถึงให้ความสำคัญแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน สามารถทำให้การประสานงานในการปฏิบัติงานกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่รับผิดชอบงาน ติดต่อสื่อสารข้อมูลและถ่ายทอดวิสัยทัศน์ซึ่งจะนำไปสู่การร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน (จิตรจรรยา ทรงวิทยา ,2561: 43)

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จ จึงต้องเป็นผู้นำในการสั่งการให้กับทุกฝ่ายทุกหน่วยงานสามารถดำเนินงานอย่างมีระบบตามโครงสร้างองค์กร มอบงานให้กับบุคลากรได้อย่างเหมาะสม ภายใต้แนวทางบริหารงานที่ตรงตามวิสัยทัศน์ มีมุมมองที่มองเห็นอนาคตว่าจะเป็นอย่างไร จากความรู้ที่สะสมมา มีมุมมองที่ดีในทุก ๆ ด้าน พัฒนาวางแผนกลยุทธ์นำองค์กรไปสู่ทิศทางที่กำหนด โดยต้องเชื่อมความสัมพันธ์ขององค์กรและบุคลากรให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีภาวะผู้นำ จูงใจผู้คนให้ยอมรับและเต็มใจร่วมมือ กล้าเปิดใจรับฟังอย่างลึกซึ้งซึ่งจะช่วยให้ผู้ใต้บังคับบัญชากล้าที่จะแสดงความคิดเห็นหรือขอคำปรึกษาเพื่อการป้องกันปัญหา มิให้เกิดขึ้นหรือเมื่อเกิดปัญหาขึ้นแล้วก็สามารถแก้ปัญหาร่วมกันได้อย่างตรงจุด รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีกระบวนการและภาวะการตัดสินใจที่ดี อยู่บนพื้นฐานของความรอบคอบ และมีจริยธรรม

การให้คำปรึกษา

เป็นกระบวนการแก้ไขปัญหาคือจะเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้ขอคำปรึกษาโดยที่ผู้ให้คำปรึกษาไม่จำเป็นต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในรายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาที่เขาเสนอให้ช่วยมากนัก แต่จะต้องรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของบุคคล อันได้แก่ ความแตกต่าง ความต้องการ ความเห็นใจและความเข้าใจ จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการให้คำปรึกษาคือการสนับสนุนให้ผู้ขอความช่วยเหลือสามารถหาคำตอบของปัญหาด้วยตนเอง รับผิดชอบอย่างเต็มที่ต่อปัญหาของผู้ขอรับคำปรึกษา การเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดีนั้น จะไม่ให้คำแนะนำและไม่วิพากษ์วิจารณ์ ผู้ขอคำปรึกษา เพราะหลักสำคัญของการให้คำปรึกษาเชื่อว่าผู้ขอคำปรึกษาจะรู้อะไรดีที่สุดสำหรับตัวเองและช่วยค้นพบว่าทางออกที่ดีที่สุดคืออะไร และเมื่อพบปัญหาอื่นก็พร้อมจะแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ดังนั้นบทบาทสำคัญของผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีทักษะการฟังมากกว่าการพูด ผนวกกับทักษะในการตั้งคำถามเพื่อช่วยให้ผู้ขอคำปรึกษาสามารถสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาได้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันนั้นก็ต้องให้ความสำคัญกับผู้ขอความช่วยเหลือ สนใจความรู้สึก อารมณ์ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษานั้นจำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติที่ดีของผู้ให้คำปรึกษา ได้แก่ 1) ความรู้ความสามารถ (knowledge) ผู้ให้คำปรึกษานั้นจำเป็นจะต้องรู้หลักการและเทคนิคในการให้คำปรึกษา รวมถึงทักษะด้านเทคนิควิธี (Technical Skills) พฤติกรรมศาสตร์ ความต้องการของบุคคลเพื่อนำมาปรับใช้ในการให้คำปรึกษาได้ 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ สามารถประสานบุคคลต่างๆในองค์กรให้สามารถทำงานร่วมกันได้และช่วยให้ผู้ขอรับคำปรึกษาเกิดความร่วมมือในการหาหนทางในการแก้ปัญหาร่วมกัน 3) ด้านจริยธรรม (Ethics) ในการให้คำปรึกษาจะต้องเป็นผู้ฟังที่ดีซึ่งกระบวนการนี้ก่อให้เกิดการรับรู้ปัญหาของผู้อื่นเป็นจำนวนมาก (จิตรจรรยา ทรงวิทยา,2561:43) ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษา

จำเป็นจะต้องรักษาความลับของผู้ขอคำปรึกษา บนพื้นฐานของแนวคิดหลักวิชาการ ไม่นำเรื่องส่วนตัวมาเกี่ยวข้อง มีความยุติธรรมเป็นกลาง ภายใต้กรอบจรรยาบรรณวิชาชีพซึ่งจะทำให้ผู้ขอรับคำปรึกษารู้สึกปลอดภัยและเปิดเผยข้อมูลตรงตามข้อเท็จจริง ให้แก่ผู้ให้คำปรึกษา ดังนั้นกระบวนการดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรสามารถค้นพบการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ อันจะทำให้การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประสิทธิผลที่จะส่งผลให้การปฏิบัติงานในองค์กรเป็นไปตามแนวทางที่วางไว้ สอดคล้องกับหลักการที่ (วจิ ปัญญาใส, 2560:31) ได้แบ่งประเภทของทักษะในการให้คำปรึกษาไว้ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้ 1) ทักษะการตอบสนอง ซึ่งประกอบด้วย การฟัง การทวนซ้ำ การสะท้อนความรู้สึก การทำให้กระจ่าง และการสรุป 2) ทักษะการปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วย การควบคุม การดำเนินการหรือการปฏิสัมพันธ์ การแปลความหมาย การเชื่อมโยง การสกัดกั้นหรือการป้องกัน การสนับสนุน การกำจัด และการหาความสอดคล้อง 3) ทักษะการปฏิบัติการ ประกอบด้วย การถาม การค้นหา การเผชิญหน้า การเปิดเผยตนเอง และการเห็นแบบหรือการสาธิต

กระบวนการให้คำปรึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลงนี้จะต้องปรับตัวที่เกิดขึ้นให้เท่าทันกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่ไม่แน่นอนในด้านของปัญหาของวิถีการดำรงชีวิต ครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ ไม่เว้นแม้แต่เรื่องการเรียนรู้ ดังนั้นผู้บริหารจึงจะต้องค้นหาเทคนิคใหม่ๆ และองค์ความรู้ใหม่มาต่อยอดการให้คำปรึกษาโดยมีเจตคติที่มีคุณภาพเอาจริงเอาจังอย่างมี จรรยาบรรณ ดังที่ รัน ธีรบุญได้ให้นำเสนอแนวคิดไว้ว่าการให้คำปรึกษาเป็นการรักษาความลับของผู้รับคำปรึกษาอย่างเต็มที่ โดยมุ่งสนใจเรื่องราวของผู้รับคำปรึกษาอย่างเต็มที่กำลังโดยไม่เอาความคิดส่วนตัวไปตัดสิน ในขณะที่ให้คำปรึกษา โดยพูดคุยอย่างมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน และต้องไม่ใช่การให้คำปรึกษาด้วยวิธีการสั่งบังคับหรือการแนะนำแนวทางชี้แนะ แต่จะต้องพูดคุยด้วยความสนใจที่จะแก้ไขสิ่งที่เผชิญร่วมกัน เพื่อให้ผู้ขอรับคำปรึกษาเกิดประโยชน์ (รัน ธีรบุญ, 2565 : ออนไลน์) ดังที่ กมล โพธิเย็น ได้กล่าวถึงไว้ดังนี้ (กมล โพธิเย็น, 2564 : 14)

1. สามารถเข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหาของตนเอง ทำให้เกิดความตระหนัก และเกิดแรงจูงใจในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม
2. มีความรู้และทักษะในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสม ตามศักยภาพของตนเอง
3. เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่เหมาะสมกับศักยภาพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยสามารถใช้ศักยภาพของตนในการเลือกและค้นหาวิธีการในการแก้ไขปัญหาได้ รวมทั้งสามารถรับมือกับสภาพปัญหาที่เผชิญอยู่ได้ด้วยดี
4. คลายความเครียดจากการได้ระบายความอัดอั้นตันใจออกมาทำให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย

5. มองเห็นแนวทางในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาและมีศักยภาพในการเลือกแนวทาง ตลอดจนวิธีการแก้ปัญหาที่ตนเผชิญอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ให้มากที่สุด และสอดคล้องกับพระอนันตชัย อภินนโท ได้กล่าวสรุปไว้ดังนี้ (พระอนันตชัย อภินนโท (ชนโพธิ์น้อย), 2561: 8)

1. เกิดการยอมรับความจริง ยอมรับว่าตนเองกำลังเผชิญปัญหา ไม่โกหกตัวเอง ยอมรับข้อเท็จจริงทั้งความรู้สึกตนเองและสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่

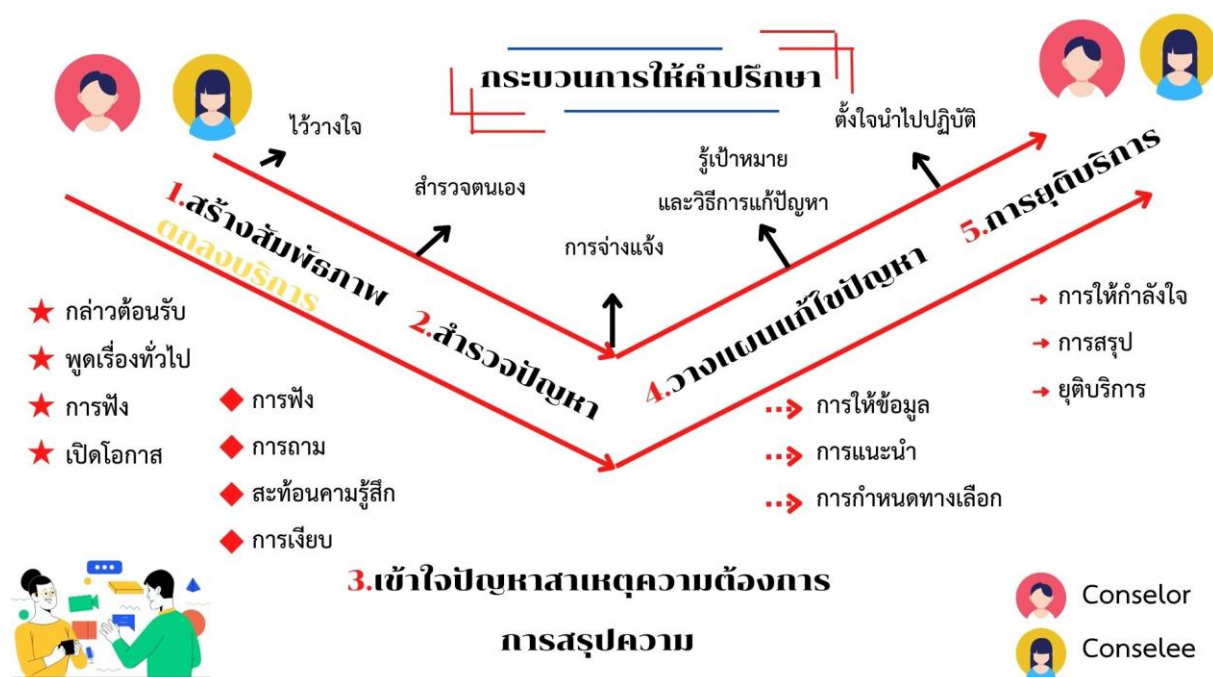
2. เปิดรับประสบการณ์ใหม่ๆ ในหลายแง่มุม ที่ผ่านเข้ามาเสมอ และควรยืดหยุ่นเพื่อให้เปิดรับประสบการณ์เพิ่มขึ้น เป็นการตระหนักต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างมีวิจารณ์จะทำให้ผู้ที่ได้รับคำปรึกษาได้รับข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงโดยไม่บิดเบือน วิเคราะห์ข้อมูลนั้นกลายเป็นความคิดริเริ่มต่อสิ่งใหม่ที่จะเกิดขึ้นได้

3. ทำให้เชื่อมั่นในตนเอง สามารถสร้างกำลังใจและนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา รวมถึงเลือกหนทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เชื่อมั่นในตนเองพอที่จะเลือกทางดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างถูกต้อง

4. ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งจะพยายามพัฒนาตนเอง

5. มีความสามารถปฏิบัติภารกิจในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านส่วนตัว การเรียน และการปฏิบัติงานในหน้าที่

6. ทำให้เป็นคนที่รู้จักตนเอง เสริมสร้างสุขภาพจิตดี สามารถใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ กลายเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ (fully functioning person) มีความสุขในการใช้ชีวิต ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างมีกระบวนการที่ผู้ให้คำปรึกษา จะต้องดำเนินไปตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้ เพื่อให้กระบวนการให้การปรึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ทำให้ผู้ขอรับคำปรึกษาได้รับประโยชน์สูงสุดของการให้การปรึกษา บรรลุผลตามเป้าหมาย ในการที่ผู้รับคำปรึกษานั้น พร้อมรับมือกับปัญหาด้วยวิธีการของตนเองด้วยการเลือกหนทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นจึงขอกกล่าวถึงขั้นตอนของกระบวนการให้การปรึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการการให้คำปรึกษา

ที่มา: <https://youtu.be/ZFTSKrSNneQ>

จากรูปภาพที่ 1 (พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์, 2564:ออนไลน์) ได้อธิบายไว้สรุปได้ว่าผู้ที่ให้คำปรึกษาจะต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะที่จำเป็นในการให้คำปรึกษาและจะต้องมีทัศนคติที่ดี ในการให้คำปรึกษาจะต้องเริ่มต้นด้วยขั้นที่ 1)การสร้างสัมพันธภาพ 2)การสำรวจปัญหา 3)การทำความเข้าใจปัญหา 4)การวางแผนแก้ไขปัญา และ5)การยุติการให้คำปรึกษา

ยุคของการเปลี่ยนแปลง (Disruption)

ยุคของการเปลี่ยนแปลง (Disruption) กล่าวคือ สิ่งที่เคยเกิดขึ้นอยู่ก็จะถูกแทนที่-เปลี่ยนแปลงอีกทั้งการไม่สามารถคาดการณ์ได้ (unexpected) ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีสาเหตุหรือปัจจัยจากหลายด้าน อาทิเช่น ปัจจัยด้านความรวดเร็วของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในการก้าวสู่ยุคเทคโนโลยีที่พัฒนาตามความรวดเร็วของการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้านความเชื่อมั่นซึ่งเกิดผลมาจากมุมมองและทัศนคติในการดำรงวิถีการประกอบสัมมาอาชีพแตกต่างไปจากเดิม อาจเป็นเพราะไม่สามารถเดินตามแนวทางที่สังคมรุ่นเก่าได้วางแนวทางไว้ให้ได้เนื่องจากเกิดกระแสเปลี่ยนแปลงทำให้ผู้คนขาดความเชื่อมั่นเพราะไม่ได้เป็นไปตามแบบแผนที่สังคมยุคเก่าวางไว้ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากขึ้นซึ่งเป็นผลต่อเนื่องจากการความทันสมัยของแพลตฟอร์มโซเชียลเน็ตเวิร์คออนไลน์ซึ่งทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกรวดเร็วตอบสนองความต้องการรับรู้ได้ทันที จึงทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ถูกคิดค้นขึ้นมาได้มีพัฒนาการอย่างไม่หยุดยั้ง และด้านการศึกษา (Lifelong Learning) การศึกษาตลอดชีวิตโดยการเชื่อมโยงความรู้เดิมที่เคยศึกษามาในอดีตและเพิ่งได้เรียนรู้เกิดการรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ทำให้มุมมองในการดำรงวิถีชีวิตของคนในยุคปัจจุบันเปลี่ยนไป มิติด้าน การจัด

การศึกษาในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในช่วงการเกิดโรคระบาด ไวรัสโคโรนา 2019 เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้เป็นในรูปแบบการศึกษาทางออนไลน์ มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการความรู้ รวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่เป็นฐานองค์ความรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องสนับสนุนการใช้ด้านเทคโนโลยีที่ปรับเปลี่ยนการสอนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ความรู้ของรายวิชาให้มากที่สุด รองรับการเรียนรู้ออนไลน์ และการประชุมรูปแบบ videoconference ด้านครูผู้สอนการจัดการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์จะต้องเตรียมความพร้อมเนื้อหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จาก Onsite เป็น Online ภายใต้ที่แตกต่างจากกฎเกณฑ์และรูปแบบเดิม ๆ รวมถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ความพร้อมของอุปกรณ์ที่ใช้เรียนรูปแบบออนไลน์ รวมถึงปัจจัยด้านแพลตฟอร์มในการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน หากผู้บริหารการศึกษายังไม่ตื่นตัว ปรับตัวให้เท่าทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงนี้ ในการพัฒนาตนเอง องค์กร บุคลากรและผู้เรียนที่จะได้รับโอกาสทางการศึกษาควบคู่กันไปอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมโดยตระหนักถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วดังกล่าว ผู้บริหารการศึกษาอาจประสบกับความล้มเหลวในการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ต่อไป ดังที่ พิชญ์สินี มะโน (2562:5) สรุปไว้ว่า ในยุคแห่งการแทนที่ด้วยสิ่งใหม่นั้น เทคโนโลยีได้รับการพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดด และหลังไหลเข้ามาก่อวนและสร้างความปั่นป่วน การเปลี่ยนแปลงหรือการแทนที่ด้วยสิ่งใหม่ (Disrupt) ที่เกิดขึ้นนั้นทำให้องค์กรทั่วโลกเกิดความวิตกกังวล สอดคล้องกับแนวคิดของ ปทุมพร เปียถนอม (2563 :2) ที่กล่าวสรุปไว้ในยุคการแทนที่ด้วยสิ่งใหม่ ผู้บริหารการศึกษาทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ควรสร้างความตระหนักในการเตรียมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรอบคอบ ด้วยการวางแผนการบริหารงานอย่างรัดกุม และมีสติตั้งรับสถานการณ์ใหม่ๆ ที่คาดไม่ถึงอยู่เสมอ

ดังนั้นบทบาทที่ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องมีทักษะด้วย 1) ทักษะด้านการคิดอย่างมีระบบ 2) ด้านการคิดวิเคราะห์ 3) ด้านการวิพากษ์และสังเคราะห์ มาพัฒนาอย่างเป็นระบบด้านการจัดการองค์ความรู้ ปรับทัศนคติและแนวคิดของตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อให้เป็นผู้บังคับบัญชาที่นอกจากบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วยังสามารถให้คำปรึกษาผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความล่งเลงสัยในการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือปัญหาด้านอื่นๆ ทำให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด ดังนั้นการให้คำปรึกษา ตามกระบวนการให้คำปรึกษาอย่างมีจรรยาบรรณจะช่วยส่งเสริม สนับสนุน สามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าประสงค์ขององค์กรที่วางไว้เมื่อเกิดปัญหาและอุปสรรคสามารถใช้หลักการทางจิตวิทยาในการพัฒนาความคิดของมนุษย์ผ่านกลวิธีทางความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม เป็นกระบวนการของการให้คำปรึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้รู้เท่าทันต่อโลกในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการให้คำปรึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงด้านมิติของการจัดการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษาเปลี่ยนแปลงไปตามยุค ที่เป็นผลมาจากปัจจัยด้านความรวดเร็วทันใจ

ด้านมุมมองของคนรุ่นใหม่ ด้านความเชื่อมั่น และด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ ที่ได้ให้ความหมายไว้ข้างต้นนั้น คณะผู้เขียนขอเสนอบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นบุคคลที่สำคัญในการขับเคลื่อนส่วนต่างๆ ของสถานศึกษาให้เป็นไปตามทิศทางที่พึงประสงค์และมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์เชิงบวกและทักษะบริหารงานที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาอันประกอบไปด้วย 1) ทักษะด้านเทคนิควิธี 2) ทักษะด้านความคิดรวบยอด 3) ทักษะด้านมนุษยและให้ความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความจริงใจ (จิตรจรรณู ทรงวิทยา, 2561:43) อีกทั้งในการเป็นผู้ให้คำปรึกษาอย่างมีจรรยาบรรณเมื่อการทำงานไม่เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด โดยใช้กระบวนการให้คำปรึกษาตามขั้นตอน 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) การสร้างสัมพันธภาพ 2) การสำรวจปัญหา 3) การทำความเข้าใจปัญหา 4) การวางแผนแก้ไขปัญหา 5) การยุติการให้คำปรึกษา ภายใต้การเป็นไปด้วยการยอมรับและสมัครใจไม่ได้บังคับ ให้ผู้รับคำปรึกษาได้ระบายนารมณ์คับข้องใจ หรือความขัดแย้งในใจของตนอันเป็นปัญหาหลักในการปรับตัว ทีมผู้เขียนจึงได้สังเคราะห์ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นกับให้ผู้ขอรับคำปรึกษา ได้แก่ 1) สามารถเข้าใจตนเองและสภาพแวดล้อม 2) เปิดรับประสบการณ์ใหม่ 3) เชื่อมมั่นในตนเองในการใช้ศักยภาพตนเองแก้ไขปัญห 4) พยายามพัฒนาตนเองให้มีคุณค่า 5) สามารถปฏิบัติงานตามภารกิจได้ 6) เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ (พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์, 2564:ออนไลน์)

ภาพที่ 2 การให้คำปรึกษาของผู้บริหารยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง

บทสรุป

หน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากรับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษาทั้งของรัฐบาลและของเอกชนโดยมีการปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ภายใต้หลักนิติธรรมและคุณธรรมจริยธรรม บทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลงหรือการแทนที่ด้วยสิ่งใหม่ (Disruption) จะต้องมีแนวความคิดในการบริหารการศึกษาได้แก่ 1) มีทัศนคติด้านบวก และทักษะในการบริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ 2) ความสามารถให้คำปรึกษา สามารถแนะนำชี้แนะทำให้องค์กรพร้อมรับมือการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้สำหรับโลกยุคใหม่ รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุน และสร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถนำความรู้ความสามารถไปพัฒนาองค์กรให้ก้าวไปในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงได้ บทบาทที่สำคัญต่อไปของผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีระบบ และทัศนคติ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์กร รู้จักใช้ข้อมูลสารสนเทศ มีความสร้างสรรค์ในการใช้เทคโนโลยี รับรู้สถานะของโลกและเปิดใจยอมรับนวัตกรรมใหม่ นำมาพัฒนาหรือประยุกต์ใช้รูปแบบ (Model) ในการจัดการเรียนรู้ให้กับสถานศึกษาในบทบาทเป็นผู้ชี้แนะขับเคลื่อน นิเทศ ติดตาม เพื่อให้องค์กรพร้อมรับมือเมื่อเกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงที่จะทำให้เกิดภาวะการแทนที่ด้วยสิ่งใหม่ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงหรือการแทนที่ด้วยสิ่งใหม่ (Disruption) กับการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้สำหรับโลกยุคใหม่ ที่ทำให้การศึกษา การทำงาน การจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่นำรูปแบบวิธีการที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมมากกว่า มาแทนที่รูปแบบเดิมที่มีอยู่ ซึ่งเป็นผลมาจากเทคโนโลยีดิจิทัลที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้โลกเปลี่ยนแปลงไปทุกอย่าง ระบบการศึกษาจะต้องปรับตัวอย่างทันท่วงที เพื่อการอยู่รอดในโลกยุคใหม่นี้ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการให้คำปรึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลง ต้องใช้ทักษะที่สำคัญของผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนในองค์กรให้สามารถปรับตัวได้ในยุคที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยการให้คำปรึกษาเพื่อการขจัดหรือลดความทุกข์ทางอารมณ์และความรู้สึก ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ผู้รับคำปรึกษาได้ระบายอารมณ์เชิงลบ พิจารณาตนเองและสิ่งแวดล้อมอย่างรอบคอบ เข้าใจตนเองและสภาพการณ์ต่าง ๆ แสวงหาวิธีแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ หรือตัดสินใจได้เหมาะสมขึ้น ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นการส่งเสริมให้ผู้รับคำปรึกษาเป็นตัวของตัวเอง สามารถจัดดำเนินการกับชีวิตของตนได้เหมาะสมกลายเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นกุญแจที่จะนำไปสู่ความสุขของชีวิตและสร้างพลังในการทำงานในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อองค์กร ต่อสังคม และครอบครัวโดยส่วนรวม เป็นบุคคลที่พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สถานศึกษาที่มีบุคลากรเหล่านี้ก็จะมีความเจริญก้าวหน้าไปด้วย

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2566)

กันยมาส ชูจีน, ชูชาติ พ่วงสมจิตร, สุภมาศ อังศุโชติ, รุ่งเรือง สุขภิรมย์ .(2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(2), 20-33.

กมล โพธิเย็น. (2564). การให้การปรึกษาทางจิตวิทยา : เครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหาผู้เรียน.

วารสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 19(2), 11-27.

จิตรจรรยา ทรงวิทยา.(2561). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 3(1), 41-57.

บรรจง ลาวะลี. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน. *Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus*, 6(2), 206-215.

ธีระ รุญเจริญ และคณะ. (2552 : 244). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปทุมพร เปียถนอม.(2563). ภาวะผู้นำทางการศึกษายุคการแทนที่ด้วยสิ่งใหม่กับทิศทางการศึกษาไทย.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม , 10(3), 115-123.

รัน ธีรบุญ. (2558). กระบวนการในบทบาทผู้ให้คำปรึกษา. สืบค้น 11 พฤศจิกายน 2565, จาก

<https://www.runwisdom.com/2016/04/facilitator-as-counselor/>

พิชญ์สินี มะโน.(2562). ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในยุค DIGITAL DISRUPTION ต่อการศึกษา.

วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 18(1), 1-6.

พัชรารณ ศรีสวัสดิ์.(2564). การดูแลจิตใจโดยการให้คำปรึกษากับผู้ปกครองเด็กพิเศษ.

(ออนไลน์). แหล่งที่มา <https://youtu.be/ZFTSKrSNneQ>. 10 ตุลาคม 2565.

พระมหาสมบุญธรรมโม (ทองแก้ว) (2557). บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 1(1), 89-102.

พระอนันตชัย อภินนโท (ขันโพธิ์น้อย). (2561). การให้คำปรึกษาแบบไม่นำทาง. *วารสารพุทธจิตวิทยา*, 3(2), 1-13.

วจิ ปัญญาใส. (2560). การพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษากลุ่มของครูในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษา จังหวัดอุดรธานี. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 7(2), 27-43.

สุจิตรา โอสถอภีรักษ์ สาริศา เจนเขว้า เสน่ห์ ภูิกาวงค์ จันทรทิพย์ ทวีสินธิสุทธิ์.(2565). การบริหารการจัดการเรียนรู้ในยุค Digital Disruption. *วารสารวิชาการสถาบัน วิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(1), 74-84.

สงบ อินทรมณี. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 16(1), 353-360.

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน).2565. ห้องเรียน AR การศึกษาที่เปิดโลกแห่งจินตนาการ.

แหล่งที่มา <https://www.nia.or.th/AR>. 16 ธันวาคม 2565

เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era).สืบค้น

10 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.trueplookpanya.com/education/content/52232>.

<https://www.runwisdom.com/2016/04/facilitator-as-counselor>. 20 ตุลาคม 2565.